

“Muziek is de beste gave van God. Door haar worden veel en grote aanvechtingen verjaagd. Muziek is de beste troost voor een verstoord mens, ook - als die maar matig kan zingen. Zij is de leermeesteres, die de mensen meegaander maakt, zachtmoediger en verstandiger.”

Zo schreef Maarten Luther over - “Vrouwe Musica”, zo als hij haar soms noemde. En die hoge waardering weerklinkt ook in een gedicht dat Luther in 1538 als voorwoord maakte bij een van de eerste liedboeken van de reformatie, van de hand van zijn vriend Johann Walter, die cantor was in Torgau: De “oer-cantor” van het Lutherse kerklied. Dat gedicht van Luther - is op muziek gezet. En één couplet ervan heeft net geklonken, en we horen het straks in z’n geheel nog eens: *“Mij is het mooiste jaargetij...”*

Luther laat in die tekst de muziek als het ware zelf spreken. Als “Vrouwe Musica”, verheugt zij zich van ganzer harte. En ze herkent zich in het orkest van vogelzang dat in de lente - na een lange winter - weer op gang komt, ja dat losbarst, na al die donkere en koude dagen. Ik weet niet hoe het u vergaat, maar ik lijk er dit jaar ook zelf meer oor voor te hebben: voor de zang van vogels. Meer dan in menig ander jaar. Wellicht omdat wij zo veel en zo lang binnen hebben moeten blijven, in de tijd van de corona lockdown? En natuurlijk omdat daarna eerst nog de zomerlijke temperaturen even op zich lieten wachten voordat ze nu volop aanwezig zijn. Ik geniet er in ieder geval extra veel van, van de vogelzang die ik alom hoor, en van de zon op de huid, ja zelfs van de zomerregen... En het doet me eens te meer ernaar verlangen om weer zelf te mogen zingen, ... om mijn eigen stem te voegen bij die van anderen, en te ervaren, hoe daarbij zo veel meer ontstaat dan de kille som van stemmen bij elkaar geteld. Gelukkig kan dat straks weer meer, als de nieuwe regelingen van kracht zijn, vanaf volgend weekeind...

Maar daarover zal uw kerkenraad moeten beslissen...

Hoe dan ook: Samenklank, muziek, ... Het maakt erfahrbaar, wat je in GELOOF wel beaamt, maar wat pas in de ervaring

gestalte krijgt. Dat een mens meer is, en op meer mag hopen, in meer mag geloven, dan de som van zijn of haar vaardigheden. Meer dan wat wij in onze samenleving als de maatstaven voor een geslaagd leven hanteren. Muziek, gezongen of ten diepste beluisterd, verbeeldt dat “meer”. Zij verbeeldt het “meer” van een leven en geloofsleven voorbij alle begrippen en woorden, ja zelfs voorbij de grote geloofswaarden van de traditie zelf. Want, hoe beschrijf je dat nou voor elkaar in woorden, wat dat is: Liefde, barmhartigheid, eeuwigheid, vergeving, zonde, dood en leven, Evangelie...? Hoe deel je dat met elkaar, als mensen, als gemeenteleden, dat, wat je hoort klinken, wat je hoort weerklinken en beaamt in je ziel en in je geloof?

Spreken over geloof en over GOD, dat is altijd al een uitdaging geweest. Te gauw verwordt dat spreken tot doceren of analyseren, of tot gewauwel en gezwalk. En daarvan is ook de theologie niet gevrijwaard, juist de theologie niet, wellicht. In erediensten als deze hopen wij er wel iets van met elkaar te kunnen delen. Wij hopen herkenning te vinden in de klank van elkaars aanwezigheid, in de stilte, in gebeden, in muziek. Wij hopen en vertrouwen, dat de woorden zich in ons midden openen, voor HET WOORD: Dat Gods Woord voor even tastbaar wordt in de klanken van de taal en wellicht juist tussen de regels door, en niet in de gesproken zinnen, - ook niet in die van deze preek.

Vandaar bijvoorbeeld ook dat verklankte, muzikale “Onze Vader” in deze dienst. Het Onze Vader dat niet, en in feite nooit niet(!) zomaar vertelt hoe het zit, met God en de mensen... Ook als gesproken woord (!!) verwijst het Onze Vader, zo als elk woord van gebed, enkel naar en roept het op om mee te hopen en mee te geloven. Ook het Onze Vader is in die zin beeld en geloofstaal - is taal van de hoop, en geen mededeling. De gedeelde adem en de cadans van het samen spreken bij het Onze Vader (wij doen dat straks weer) ze maken ervaarbaar, wat de gesproken woorden juist te boven gaat. Zo worden herinneringen opgeroepen aan momenten waarin het

gebed ons heeft gedragen, of aan momenten waarin ons verlangen naar de troostende gebedsbeelden wellicht pijnlijk diep geraakt werd door teleurstelling: door afwezigheid en leegte en gebrek - aan liefde, aan brood, aan levensglans, - aan hoop en uitzicht op toekomst.

Alle geloofsbeelden roepen altijd beide tegelijk op: het verlangen naar en de pijn om het gemis van ... Ze roepen momenten op waar die “*schaduw schenkende boom*” van Gods aanwezigheid, “*geplant op de hoogste berg*”, zo als Ezechiël zingt, ... Momenten waarop die aanwezigheid ervaarbaar was en is ... En ze roepen momenten op van kilte en dood. Die beiden liggen in het menselijk leven en geloven vaak pijnlijk dicht bij elkaar. Daarom ook de noodzaak van andere talen dan die van de mededeling - andere talen dan die van de ratio en analyse - andere talen om te delen wat ons in God raakt en verbindt. *Klanktaal* wellicht, waarvan Paulus spreekt in de brief aan de Korintiërs of *profetentaal*, wellicht? De beelden buitelen over elkaar heen, ook bij Paulus... En niet voor niets komt ook hij tenslotte uit bij de taal van de muziek: De TROMPET, die het geloof uitdaagt om zich niet te verstoppen, maar hoorbaar, ervaarbaar, verstaanbaar te worden. Om te weten van de vele talen van God, opdat wij *voor elkaar geen vreemden blijven*. Ik denk soms dat juist dat dit ook de reden is geweest, waarom Jezus in gelijkenissen heeft gesproken, veel meer dan in verklaringen en statements. Omdat Gods verhaal er een is, dat zich niet laat vangen in één taal, in één perspectief, in één dimensie. Gods verhaal met mensen en ons verhaal met God valt niet zomaar mee te delen. Dat is dan ook de uitdaging voor de kerk van Christus ... in een praatzieke tijd als de onze. En dat niet pas vandaag! Gods verhaal met mensen en ons verhaal met God - valt niet zomaar mee te delen, omdat het veronderstelt dat mensen elkaar nabij durven komen. Zo nabij, dat wij kwetsbaar worden, over en weer. Zo kwetsbaar als God zelf werd in het verhaal van Christus: kwetsbaar tot in de dood en daaraan voorbij - kwetsbaar en van daaruit deelbaar, als

brood en liefde, en mee te voelen in de muziek: DE TAAL VAN DE ENGELEN...

Luther kende dat: de taalproblemen van het geloof... Want ook zijn eigen geloof was bijna vermorzeld geraakt door een praatzieke theologie, door een bedisselende en veroordelende kerk, door de sociale werkelijkheid van veel mensen in zijn tijd en alle tijden die hunkeren naar vrijheid en bevrijding en gerechtigheid - en die afgescheept worden met pomp en praal en holle heilige woorden...

Daar tegenin stelt Luther het geloof dat allereerst vrijheid is: de vrijheid om te mogen geloven in Gods onvoorwaardelijke liefde, die mensen voedt en oprichten tot onderlinge menselijkheid uitdaagt: Hoe concreter hoe beter. Delen van brood en leven - Delen in elkaars kwetsbaarheid, en van daaruit opkomen, in verzet komen, waar mens en schepping in het geding zijn, of tussen wal en schip geraken.

In die zin is Luthers pleidooi, om de muziek de taak te geven voluit zelfstandig te communiceren over God en leven en liefde, juist, ... omdat de woorden tekort schieten,...

En zo is Luthers pleidooi voor de eigen verkondigingstaak van de muziek ook een pleidooi voor openheid tegenover alle talen van God. God spreekt in de roep om ontferming, die ons vanuit de nood van schepping en medemens bereikt. God spreekt in de vogels die zingen van zomer en die ons verlangen naar leven wakker roepen. God spreekt in de muziek die ons raakt en optilt, of irriteert of doet worstelen... Daarom de pijn die wij ervaren, doordat wij op dit moment nog steeds maar mondjesmaat onze eigen zangstemmen kunnen gebruiken in de eredienst. En die pijn wordt er niet minder om, in het vooruitzicht dat dat straks wel weer kan. Want het heeft zo lang geduurd! De noodzakelijke zorg om elkaar, voor elkaars gezondheid en welbevinden hebben een groot offer gevraagd. Maar dat offer schenkt ons ook nieuwe manieren van luisteren: Ook de beluisterde muziek heeft deel aan Gods geheim, kan ons optillen met de fijne tussenklanken tussen de melodieregels

door... En ook de stilte spreekt weer anders, waar ons eigen geluid zich even terug moet nemen.

Één ding is zeker: wij komen anders uit deze crisis dan wij erin zijn gegaan. Gewond misschien, maar misschien ook met een nieuwe gevoeligheid ook voor de muziek...

God spreekt in het delen van alle ervaringen die ons raken en in het delen van nabijheid en van brood en liefde, en van levensadem. Aan ons de taak - om God na te spreken, Gods liefde uit te spellen vanuit de diepte van ons harten in de concreetheid van diaconie en politiek, en in de zang - daar waar het kan en in de muziek. Zo wordt God tastbaar en verstaanbaar, en wij ook. En dat is zeker goed nieuws. Dat is Evangelie. AMEN